

העשויה ליטע.

כלומר, אף שבסתם יורד שלא ברשות יש חילוק בדינו בין אם היתה השדה העשויה ליטע לשדה שאינה עשויה ליטע, מכל מקום, בשותף שירד, נוטל הוא בשדה שאינה עשויה ליטע כמו בשדה העשויה ליטע. והיינו, שבכל אופן הוא נוטל כמנהג אריסי העיר.⁽¹¹⁾

אמר מר: **ומעידין השותפין זה לזה:**

והיינו שמעיד שותף אחד עבור השני מג-א להעמידה בידו כנגד אחד מן השוק הבא לערער ולומר "שלי היא כולה".

וקשה: **אמאי מעידין הן זה לזה, והרי נוגעין בעדותן הן, שאם לא יאמרו ששל השותף היא השדה, אם כן אף להם לא יהא חלק בשדה, כי יזכה בה המערער, ולמה**

אם היתה שדה העשויה ליטע, אומדים כמה אדם מוכן לשלם עבור נטיעת השדה, וכך ישלם בעל השדה לנוטע, והיינו שהוא נוטל כמנהג אריסי העיר.⁽⁶⁾

ואם היתה שדה שאינה עשויה ליטע, שמין ליורד, וידו על התחטונה. שאם היה השבח יתר על היציאה שהוציא היורד בשדה, נוטל הוא את ההוצאה בלבד, ואם היתה ההוצאה יתירה על השבח, נוטל היורד כשיעור השבח בלבד.

שמואל בא לומר⁽⁷⁾ בדבריו, שני דינים:

א. **שנוטל השותף היורד לתוך השדה לעובדה** — מפירות חלקו של השותף השני, אף **בשבח המגיע לכתפים**,⁽⁸⁾ וכמו אריס שנוטל בשבח המגיע לכתפים.⁽⁹⁾

ב. **ובשדה⁽¹⁰⁾ שאינה עשויה ליטע, כשדה**

9. ראה בסוף הערה 11 מה שהובא בשם הר"ן בהבנת דברי הרשב"ם בזה.

10. מתוספות משמע, שלפי שיטת הרשב"ם הגירסא היא "ובשדה"; ובכל אופן מתבאר מדבריהם בהבנת הרשב"ם [הן לפי מה שסברו בתחילה, והן לפי מה שפירשו בסוף את דברי הרשב"ם] ששני דינים נפרדים נאמרו כאן.

11. נתבאר על פי מה שנראה מדברי התוספות,

שכך הבינו בפשוטו את דברי הרשב"ם. ותמהו התוספות על הרשב"ם: למה הוצרך לומר שהוא נוטל "בשבח המגיע לכתפים", לא היה לו לומר אלא שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע, וממילא כלול בזה שהוא נוטל בשבח המגיע לכתפים, שהרי בשדה העשויה ליטע נוטל אף היורד שלא ברשות כאריס, ואריס נוטל בשבח המגיע לכתפים! [כן

6. כן נקטו התוספות בפשיטות; ומיהו כדי ליישב את פירוש הרשב"ם ממה שהקשו עליו, כתבו לפרש בדעתו לא כן, ויתבאר בהמשך הענין בהערות.

7. כלומר, מלבד שבא שמואל ללמדנו שהשותף אין לו חזקה, וכמבואר לעיל, הרי הוא בא ללמד עוד.

8. לשון רש"י בכבא מציעא טו ב הוא "קרוב ליקצר, אלא שעדיין צריכים לקרקע", ויש לפרש ש"כתפים" הוא שם האבר, ומנוקד: הכ"ף בשוא, התי"ו בצירי, הפא בפתח והי"ו בחיריק, ומשום שהכתפים קרובים לראש; ויש לפרש, ש"כתפים" הוא שמם של הנושאים בכתף, והניקוד הוא: הכ"ף בפתח, התי"ו בקמץ והפ"א בחיריק.

י"אמנו השותפין! ? (1)

שדה זו! והרי זה כאילו אמר לו "לא יהא לי דין ודברים בשדה זו, ומסתלק אני מלהיות שותפך, אלא הכל יהיה שלך". ולכן רשאי הוא להעיד עבור חבריו השותף, לפי שרק

ומשנינן: **הכא במאי עסקינן, דכתב ליה שותף אחד לחבירו: דין ודברים אין לי על**

נראה לכאורה הבנת קושייתם].

ולכן כתבו התוספות, "ויש ליישב פירוש הקונטרס, ונפרש ההיא דהשואל [גבי יורד שלא ברשות בשדה העשויה ליטע, שאומדים לו] "כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה", דלאו היינו כדין אריס, דלאריס נותנין יותר: למחצה ולשליש, כי עוסק בה לתקנה כמה צרכים, אלא הכי פירושו: כמה אדם רוצה ליתן לקבלן ליטע שדה זו ולא ירד בה לאריסות אלא מיד נוטל שכרו, ונוטל יותר משכיר יום, כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל.

והכי קאמר:

א. שנוטל בשבח המגיע לכתפים כאריס, שלא יסלקו אותו כמו קבלן כמו שעושים לנוטע שלא ברשות שמסלקין אותו בכך אפילו משדה העשויה ליטע.

ב. "ובשדה שאין עשויה ליטע", פירוש: ועוד, שגם בשדה שאין עשויה ליטע נוטל כמו בעשויה ליטע, מה שאין כן בנוטע שלא ברשות. והמהרש"ל הביא מדברי הר"ן, שכתב "פירש הרשב"ם: שאם בשעה שירד בה שותף היה בה שבח המגיע לכתפים, הענבים (ה)עומדים ליבצר והתבואה ליקצר, (ונטל מהן, דנוטל ברשות [נראה שצ"ל: הרי זה נוטל מהן, דנוטע ברשות] נמי נוטל מהן כיון שעדיין צריכים לקרקע, אבל יורד שלא ברשות אינו נוטל מהם כלל מפני שיכול לומר לו "אינו) [איני] צריך לאריסותך, שהרי עומדים ליתלש", ובשדה שאינה עשויה ליטע ונטעה, נוטל כל השבח [לאו דוקא, אלא שנוטל בשבח כמו אריס] כאילו עשויה ליטע, ואפילו השבח יתר על ההוצאה שהוציא, ובזה יש לו דין יורד

ברשות, דאילו יורד שלא ברשות, אם השבח יתר על היציאה אינו נוטל מן השבח אלא כנגד ההוצאה, והכא שותף נוטל כל השבח וכו'".

1. א. לשון הרשב"ם הוא: ונמצא דלעצמו מעיד; והנה בדין "נוגע בעדות" דנו המפרשים, אם הוא משום חשש משקר, או דנגיעה עושה את המעיד לבעל דבר, ולכאורה יש ללמוד מלשון הרשב"ם שפסולו הוא משום בעל דבר. ב. כתב הרשב"א: קשיא לי לשון "נוגעין בעדותן" דקאמר, דהכא בעלי דבר הן ומעיד לעצמו הוא, ואינו "נוגע בעדות"! ? ויש לי לומר, דאורחא דתלמודא הוא דמרגיש בתירוץ שיכול לתרץ המתרץ, דהיינו שמסתלק ממנה ונותנו לחבירו, ולפיכך מקשה ואזיל בלשון "נוגע בעדות", וכדמקשה לבסוף [דאפילו אם נסתלק הימנה, אין להאמינו ומשום] והלא מעמידה בפני בעל חובו.

וראה בתוספות רי"ד שכתב במשנה: ומעידין זה על זה, פירוש באותה עדות מיירי שמגיע הנאה לו ולחבירו, כגון שיצא עליה ערער כי ממנו נגזלה או [שטוען] "מכרתם אותה לי" ומביא [המערער] עדים בדבר, וראובן השותף מעיד הוא ואחר על אותם העדים כי הם גזלנים ופסולים לעדות ומבטל עדותם, וקאמר שמואל: דאף על גב דלעצמו אינו נאמן, על חבירו נאמן, והוא מפסיד חלקו בעדותם, וחבירו אינו מפסיד, דלגבי חבירו הן כשרים ולגבי ידידיה הן פסולים, שלא כל הימנו לפוסלם; ואקשינן ליה: ואמאי נוגעים בעדותם הם, אף על גב דלגבי קרוב פלגינן סהדותא ואמרינן אף על גב דלגבי קרוב לא מהימן לגבי רחוק מהימן, לגבי ידידיה דהוא

הוא בעל השדה, הבלעדי. (2)

ומקשינן עלה: וכי כתב לו השותף נוסח זה, מאי הוי [מה מועיל לשון זו]?!?

שותפים בה, ואין לי [לא יהיה לי] עסק בה, וידי מסולקות הימנה, לא אמר כלום; עד שיאמר זאת בלשון מתנה!?! (3)

ומשנינן: הכא במאי עסקינן: כשקנו מירד בקנין סודר. וכאשר יש יחד עם אמירת לשונות אלו גם קנין סודר, אף לשונות אלו

והתניא: האומר לחבירו [לשותפו]: דין ודברים אין לי [לא יהא לי] על שדה זו שאנו

השדה, אם כן מה טעם יש בהעדאת השותף האחד לחבירו, והרי פשיטא שאין עדותו מועילה כלפי עצמו, ובהכרח מביא הוא עדים אחרים כדבריו, ואם כן למה צריך הוא להעיד לשותפו השני, אלא בהכרח שהיכוח הוא "מי הוא השותף".

2. כתב הרשב"ם: הוא הדין שהיתה יכולה הגמרא לתרץ שכתב לשותפו לשון מתנה, אלא רבותא נקט לאשמועינן שבלשון זו הוי לשון מתנה.

והנה בדברי הגמרא יש להסתפק, אם כשמסלק שותף את עצמו מחלקו זכה ממילא השותף השני בחלקו, או שצריך לזה הקנאה גמורה, ודנו בזה האחרונים; ומלשון הרשב"ם משמע בפשוטו, שצריך הקנאה.

3. פירש הרשב"ם: דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר "לא יהא לי חלק בו", אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפילה הוא "הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו", וכל זמן שלא אמר "יהי נתון לך שדה זו" לא יצא עדיין מרשותו; ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו, והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבוא הזותן שעתיד לזכות באותו דבר, דאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו... אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא, והוא אומר "לא יהא שלו" לא אמר כלום, דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתננה לאחרים, כן נראה בעיני.

נוגע בעדות ומכוון להנאתו, כי היכי דלדידיה לא מהימנינן ליה לחבריה נמי לא מהימניה, דכל מאי דמסהיד להנאתו מיכוין; ראה עוד שם שהאריך.

ונראה מדבריו, שהשותף המעיד לפסול את עדי המערער שני פסולים יש בעדותו, האחד משום בעל דבר [ואף שעדותו היא על פסול העדים, ולא על זכותו בקרקע, ודלא כמבואר לעיל], והשני משום "נוגע בעדות" שהוא משום ד"להנאתו מיכוין", כלומר שהוא חשש משקר; ומיהו אם באנו לפסולו משום בעל דבר, בזה אנו אומרים אדרבה כיון שאין יכול להעיד עדות זו שתועיל לעצמו, אם כן מתחילה לא האמננוהו לגבי עצמו, ואין זה סותר את האמנתו לגבי השותף כיון דפליגינן דיבורא, ומיהו, מחמת נוגע בעדות יש לפוסלו כי "להנאתו מתכוין".

ונראה לכאורה עוד מדבריו, שלכך פירש מעיקרא שהעד מעיד על פסולם של העדים, ולא פירש שהעד מעיד כנגד עיקר טענתו של המערער, דהוא משום שאם היה מעיד כן היה בזה פסול "בעל דבר" ולא רק פסול "נוגע בעדות", וצ"ע; וראה עוד בכל ענין זה ב"שיעורי רבי שמואל" אות לט.

ג. יש לעיין: הרי יש לפרש באופן שהמערער אינו מכחיש שותפות בשדה זו, אלא שטוען הוא "אני הוא השותף ולא אתה", ונמצא שהשותף השני שכולם מודים בבעלותו, אינו נוגע בעדות!?

וביותר, שהרי אם בא המערער ליטול את כל

(4) מועילים.

ואכתי מקשינן: **וכי קנו מידו, מאי חוי** [מה מועיל סילוק זה להעיד לשותפן]?!

והרי מכל מקום נוגע בעדות הוא, כי **מעמידה** השותף המעיד **בפני בעל חובו**, שיגבה ממנה את חובו כדין מלוה בשטר הגובה מן הלקוחות, ולמה יוכשר לעדות?!

והרי כך מצינו שהוא פסול לעדות מטעם זה, **דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל**:

המוכר שדה לחבירו שלא באחריות [אינו מקבל עליו לשלם לקונה לו אם יזכה מערער בדין ויקחנה ממנו], **אין מעיד לו** — המוכר ללוקח — **עליה** שהיא שלו, כנגד מערער הטוען "שלי היא מעולם, והמוכר מכר לך את שלי", **ומפני שמעמידה** המוכר לשדה שלקחו ממנו **בפני בעל חובו**, שיכול הוא לגבות את חובו ממנה, שהרי משל מוכר באה ללוקח. (5)

ואם כן, אף שותף שמכר לחבירו אינו יכול להעיד לו מאותו טעם! ?

ומשנינן: **הכא במאי עסקינן דקביל עליה** השותף שמכר **אחריות** על המכירה, כדמפרש ואזיל.

ומפרשינן: **אחריות דמאן** [אחריות מפני מי קיבל עליו השותף]?! ?

אי נימא שקיבל עליו **אחריות דעלמא**, כלומר, שאם יבוא מערער מן השוק לתבוע את הקרקע ויזכה בדין, שיהא אחראי השותף לחבירו?! הרי כך אי אפשר לומר, כי אם כן, הרי **כל שכן דניחא** ליה לשותף שיזכה השותף בשדה ולא המערער, כדי שלא יתחייב באחריות, והאיך נאמר שנעיד הוא לו! ?

אלא הכא במאי עסקינן בכגון שקיבל השותף על עצמו **אחריות דאתיא** ליה

אין משמעותם לשון מתנה כלל, אלא לשון סילוק והפקר, ואם כן מה שהשותף עושה קנין כדי לקנותו אינו מועיל לקיים את הלשונות הללו, ורק "קנין סודר" שהוא "לקיים כל דבר" הרי זה חשוב כהפקר שנתחזק על ידי קנין, וזה הוא שחידשה הגמרא שעשה המסתלק קנין סודר וכמבואר ברשב"ם; הנה חידוש הוא לפרש כן, מלבד דעדיין קשה, דמלשון הרשב"ם שהובא לעיל בהערה נראה שהוא לשון מתנה ולא לשון הפקר.

5. מבואר לקמן מה א, שהנגיעה היא, משום שאין רצונו של אדם שיהא "לוה רשע ולא ישלם", ולכן רוצה הוא שיגבה בעל חובו את הקרקע מן הלוקח, אף כשאין לו ריוח אחר,

4. לכאורה צריך ביאור לשון הגמרא "הכא במאי עסקינן בשקנו מידו", שהרי בהכרח אנו מדברים כשעשה הקונה מעשה קנין, שאם לא כן אפילו אם לשון מתנה הוא, לא היה מועיל כיון שלא עשה השותף השני מעשה קנין.

ואולם, אם נאמר שדי לו לשותף שיסתלק מחלקו על ידי הפקר, וממילא קונה השותף השני [ראה בזה בהערה לעיל], אם כן באמת עד שלא פירשה הגמרא שעשה השותף השני קנין, אכן הבינה הגמרא שלשונות אלו מועילים בתורת הפקר [וכאשר כן הוא משמעות הלשונות], והשותף השני זוכה ממילא, ובאמת לא עשה מעשה קנין; אך אם צריך הקנאה גמורה, קשה מאי "הכא במאי עסקינן"; [ואף שאולי היה אפשר לומר, דבאמת לשונות אלו

“ראינו שגנבת”, או להעיד שספר תורה זה של אנשי אותה העיר (6) — שהרי כולם שותפים ונוגעים בעדותם הם. (7)

ואם איתא שהסילוק מועיל להכשיר, **ליסלקו בי תרי מינייהו ולדייניהו** (8), יסלקו שנים את עצמם מחלקם בספר התורה, וידונו בית הדין על פי עדותם!?

ומדשנינו לא כן, משמע, שאפילו יסתלקו אין יכולים להעיד, ותיקשי למה שפירשנו לעיל גבי שותפין, שאם סילק השותף את עצמו מחלקו, הרי הוא מעיד לשותפו כנגד מערער המערער על כל השותפות!?

ומשנינו: לעולם סילוק מועיל ואין חוששים לקנוניא, אלא **דשאני ספר תורה** שאין הסילוק מועיל בו, משום **דלשמיעה קאי** [לשמיעה בציבור הוא עומד], ואף כשנסתלקו יש להם הנאה בהחזרת ספר התורה, כדי שיצאו בו ידי חובתם.

מהמתיה [אחריות ממי שבא לגבות את השדה מחמתו, דהיינו בעל חוב]; והשתא ניחא שמעיד הוא לשותפו, שהרי אין לו ריוח בהעמדת השדה בפני בעל חובו, שהרי יצטרך לשלם אחריות ללוקח, ומה לי אם היא “לוה רשע ולא ישלם” למלוה שלו, או שיהיה “לוה רשע ולא ישלם” לקונה שקנה ממנו באחריות.

ואכתי מקשינן: וכי **מסלק** השותף **נפשיה מיניה מי מסתלק**, כלומר, וכי סילוק מועיל להכשירו לעדות שהיה נוגע בה!?

והתניא שאין סילוק מועיל להכשירו, ומשום שאנו אומרים: קנוניא עשה כדי להעיד ואחר כך יחזור למצבו הקודם.

דתניא: **בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן, אין דנין את הגנב** — הטוען לקחתיו בדמים או שום טענה אחרת שיש לו על הספר — **בדייני אותה העיר, ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר, היינו, שלא יעידו**

שאיין לו ממה לשלם.

וראה בסוגיא לקמן דף מד ודף מה ובהערות שם, תוספת ביאור בדינו של שמואל; ושם יתבאר גם למה נקט “שלא באחריות”.

6. נתבאר על פי לשון הרשב"ם, שכתב “ראיה, עדים שראוהו שגנבו, או שמעידים שזהו ספר תורה של אנשי אותה העיר” וכן משמע הלשון “ראיה”; ויש לעיין אם כוונת הרשב"ם היא לאפוקי אם יעידו עדים מאנשי העיר לפסול לעדות את עדי הגנב, וראה בתוספות רי"ד שהובא לעיל בהערה 1.

7. על פי לשון הרשב"ם; וראה במה שהובא לעיל בהערה 1 על לשון הגמרא שנקטה — גבי

שותף המעיד לחבירו — לשון “נוגע בעדות” ולא “בעל דבר”.

8. א. הנה הקושיא יכולה להתפרש הן על הדיינים והן על העדים, ומתוספות המובאים באות ב נראה שהבינו את הקושיא על העדים. והמהר"ם כתב: בכל שמעתין קאמר בלשון הקושיא “ואמאי, ליסלקו בי תרי מינייהו ולדייניו”, וצריך עיון, דהוה ליה למימר “וליסלקו בי תלתא, ולדייניו”, דלדין בעינן בית דין של שלשה; ואי גרסינן “וליסלקו בי תרי מינייהו ויעידו” הוה אתי שפיר טפי.

אך הרשב"א כתב “ואמאי ליסתלקו בי תרי מינייהו ולדייניהו בעדותן”, כלומר, הקושיא היא על מה שאין הם כשרים להעיד, ומה

ומשנין: **הכא נמי** — אף ברייתא זו עוסקת — **בספר תורה**, והיינו שפירש הנותן "תנו מנה לבני עירי לקנות בו ספר תורה", ובספר תורה דלשמיעה קאי, הרי הם פסולים.

תא שמע מברייתא אחרת להוכיח שאין מועיל הסילוק להכשיר את הנוגע בעדות:

האומר "תנו מנה לעניי עירי", אין הנין בדייני אותה העיר, ואין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר.

ועד שלא סיימה הגמרא את קושייתה, תמדה הגמרא על הברייתא: **ותסברא** [וכי אכן

תא שמע מברייתא אחרת להוכיח שאין מועיל הסילוק להכשיר את הנוגע בעדות:

האומר: תנו מנה לבני עירי [לצרכי בני העיר, לחומות העיר ולכל צרכי רבים], אין דנין בדייני אותה העיר, ואין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר —

ואם איתא שהסילוק מועיל להכשיר, אמאי אין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר, ליסלקו בי תרי נפשייהו ולדיינינו, יסתלקו שני עדים מן המנה שלא יהנו בו כלל, (9) וידונו בית הדין על פי עדותם.

גבי קרקע שהשותף יכול להסתלק ולהעיד, כי לעיל הנידון היה בקרקע ואין שייך בה "אינו ברשותו"!

וכתב על זה ב"קצות החושן", דבאמת גם לעיל גבי קרקע קשה, כי כל ממון שאין יכול להוציאו בדיינים אינו יכול להקדישו להקנותו והפקירו [ראה בבא מציעא ז א]; אך כתב ליישב על פי סברא שהביא מהרשב"א, כי מאחר שמיד עם הסתלקותו יכול הוא להיות עד ולהוציאו בדיינים, ממילא מועילה ההסתלקות עצמה; ולגבי ספר תורה רצה לומר, שכוונת הגמרא היא שיקנהו לגנב עצמו, וסובר ה"קצות החושן" שלגנב עצמו אפשר להקנות, וראה עוד שם.

ובעיקר מה שכתב גבי קרקע, כבר קדמו רבינו יונה וזה לשונו "ואף על גב דכל שאינו יכול להוציאו בדיינים הקדישו אינו קדוש אפילו במקרקע, והוא הדין שאין בידו להקנותו, הכא עם הקנאה יכול הקונה להוציאו בדיינים, דהא אית ליה סהדי עליה בתר הכי".

9. ראה רשב"ם שהוסיף "וינתנו מכיסם כנגד המנה של ציבור".

שאמרו "ולדייניה" הינו שידונו בית הדין על פי עדותם, ועל פי פירושו נתבאר בפנים.

והוסיף הרשב"א: וכן נמי תלתא מינייהו להיותן דיינים.

ב. התוספות נתקשו, מה מועיל סילוק, מאחר שבשעת הראיה הרי היה פסול וכל עד שאין תחילתו וסופו בכשרות אינו עד, ראה בדבריהם מה שכתבו ליישב שבפסול זה אין חסרון משום תחילתו בפסלות.

והנה בגמרא באמת לא נתבאר מה היתה סברת המקשה שהוכיח מכאן שאין הסילוק מועיל, והיה מקום לומר שאכן זה הוא גופא הנידון בסוגיא; אך מלשונם נראה דפשיטא להו לפרש כהרשב"ם שהנידון הוא משום חשש קנוניא; ויש לפרש את טעמם, כי באמת קושיית הגמרא שיסתלקו, כשם שהיא קשה על עדים מאותה העיר כך היא קשה על דיינים מאותה העיר, והרי בדיינים לא שייך פסול תחילתו בפסלות.

ג. ב"קצות החושן" [לז י] הקשה: איך יסתלק ויקנה את חלקו בספר התורה, והרי "אינו ברשותו" ואין אדם יכול להקנות [ולהפקיר] דבר שאינו ברשותו, ואינו דומה למה שנתבאר לעיל

העניים על בני העיר?!?

אי דקיין להו לכל בני העיר כמה יתנו, אם כן אכתי תיקשי: ליתבו בי תרי מינייהו מאי דקיין להו ולידיינו [יתנו העדים את הקצוב להם, וידונו על פיהם]!?

ומשנינן: הכא במאי עסקינן: דלא קיין להו [אין קצבה שנתית לכל אחד מאנשי אותה העיר], ולפי צרכם של עניים הם נותנים, ואם יזכו העניים במנה זה הרי יוקל הנטל מעל בני העיר.

ואיבעית אימא: לעולם דקיין להו לבני עיר כמה יתנו בכל שנה ושנה, ומכל מקום ניהא להו לעדים שיקבלו העניים את המנה, משום דכיון דרווח רווח [הואיל והרווח להם לעניים הרי רווח להם, ולמה יתנו את קצבתם].

אמר מר: ונעשיין השותפין שומרי שכר זה לזה:

סבורה היתה הגמרא שהם עושים כדרך מג-ב השותפים, שכל אחד משמר קצת מן השותפות בביתו, ולפיכך מקשינן: אמאי חייב השותף אם לא שמר, והרי שמירה בבעלים הוא!?

כלומר, הרי אמרה תורה בפרשת שומרים "אם בעליו עמו [עם השואל במלאכתו של שואל] לא ישלם", והוא הדין שאין שומר שכר חייב כשבעלי החפץ עושים מלאכה לשומר (1) ואם כן גבי שותפין, הרי חלק מן השותפות בביתו של זה, וחלק מן השותפות בביתו של זה, ובשעה שזה שומר לזה, אף

כוונת הברייתא שפסולים כל הדיינים והעדים להעיד, עניים שקלי את המנה, ודייני — שאינם עניים — מיפסלי לדון! והרי אם עשירים הם, אין להם נגיעה בדין זה כלל!?

אלא כך אימא בברייתא: אין דנין בדייני עניי אותה העיר, ואין מביאין ראיה מעניי אותה העיר, שהם הרי נוגעים בדינם ובעדותם.

וכאן שבה הגמרא לקושייתה, ואם תמצו לומר דסילוק מועיל להכשיר — ואמאי פסולים העדים ואפילו כשעניים הם — לסתלקו בי תרי נפשייהו ולידינו, יסלקו שני עדים את עצמם מלקחת חלק במנה זה, וכשרים הם לעדות!?

ומשנינן: אין הברייתא עוסקת במי שתרם מנה לעניי אותה העיר, אלא הכא נמי בברייתא זו עסקינן: במי שתרם מנה לספר תורה של כל בני העיר שהם עניים —

ואמאי קרי להו — התורם — עניים! משום דהכל אצל ספר תורה עניים הן, כלומר, בני עיר שאין להם ספר תורה עניות גדולה היא זו.

ואיבעית אימא: לעולם כדקתני שנתן מנה לעניים ממש, ודקשיא לך: יסתלקו ויעידו, הכא במאי עסקינן: בעניי דראמו עלייהו [עניים שפרנסתם מוטלת על בני העיר], שיש לכל בני העיר נגיעה שיתקבל המנה, ויוקל הנטל מעליהם.

ומקשינן: והיכי דמי [באיזה אופן מוטלים

1. וכדילפינן שומר משואל בבבא מציעא צה ב.